

27. 2. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novinky v trestním právu, které by neměly zůstat nepovšimnuty

Od 1. ledna 2012 došlo zákonem č. [459/2011](#) Sb. k poměrně rozsáhlé novelizaci trestního řádu, která dále pokračovala ještě v roce letošním, a to zákonem č. [193/2012](#) Sb. účinném od 1. září 2012. Konečně velmi významnou byla též novela č. [390/2012](#) Sb., jež novelizovala je dne 1. října 2012 poměrně významně kromě trestního řádu též trestní zákoník. Jaké významné změny nám uvedené novely přinesly, si stručně zrekapitulujeme níže.

Možnost vzdání se nutné obhajoby

Institut nutné obhajoby je a byl důležitou součástí práva na obhajobu. Jedná se o případy, kdy obviněný musí mít obhájce, a to i tehdy, kdyby zastoupení výslovně odmítl. Trestní řád v těchto případech vzhledem k určitým přesně stanoveným okolnostem považuje obhajobu obhájcem za tak důležitou, že rozhodnutí o ní nenechává na úvaze obviněného. Trestní řád poté konkretizuje jednotlivé důvody nutné obhajoby v ustanovení § 36 a § 36a. V tomto směru poté novela č. [459/2011](#) Sb. zavádí nový pohled na institut nutné obhajoby, který připouští, že obviněný nemusí mít obhájce vždy, a to i když jsou dány důvody nutné obhajoby. Je tedy možné hovořit o institutu vzdání se práva na obhajobu. Je nutné podotknout, že tento průlom do institutu nutné obhajoby není komplexní, neboť je přípustný pouze u vybraných důvodů nutné obhajoby. Zákon tak připouští institut vzdání se práva na obhajobu toliko v případě důvodu, uvedeného v ust. § 36 odst. 3 trestního řádu, tedy koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let a z důvodu uvedeného v § 36a odst. 2 písm. b) trestního řádu, tedy ve výkonávacím řízení, je-li odsouzený ve vazbě a to v případě, že nejde o trestný čin, za který lze uložit výjimečný trest. Další důvod vzdání se práva na nutnou obhajobu je dle § 36 odst. 4 písm. a) trestního řádu, tedy v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému.

V tomto směru lze konstatovat, že zákonodárce se snaží omezit v jistých situacích institut nutné obhajoby a tedy ušetřit finanční prostředky, které jsou ze státního rozpočtu takto vynakládány. Nicméně uplatnění ustanovení § 36b trestního řádu není automatické, ale je nutné naplnění další podmínky, která původně slibný záměr devalvuje. Vzdání se obhájce totiž může obviněný učinit pouze výslovným písemným prohlášením nebo ústně do protokolu, ale prohlášení musí být učiněno za přítomnosti obhájce a po předchozí poradě s ním. Což znamená, že orgány činné v trestním řízení budou muset i nadále nejprve obhájce ustanovit (pokud nebude zvolen), obhájce bude povinen se k úkonu dostavit, poradit se s klientem a teprve poté bude moci, pokud se klient (obviněný) rozhodne

pro vzdání se práva na obhajobu a toto učiní písemně či ústně do protokolu, může místo úkonu opustit.

Dohoda o vině a trestu

S účinností od 1. září 2012 je do českého trestního práva zakotven spíše anglo-americký institut, a to dohoda o vině a trestu (§ 175a a následující trestního řádu, § 314o a následující trestního řádu). Co je vlastně dohoda o vině a trestu? Je to procesní postup záležející v tom, že **v případě trestního stíhání pro dlouhou řadu trestných činů mohou obviněný, státní zástupce a případně i poškozený v přípravném řízení mohou uzavřít úmluvu obsahující popis skutku, o kterém obviněný prohlásí, že jej spáchal, výměru trestu, resp. jiné sankce, a náhradu škody, kterou státní zástupce předloží soudu ke schválení. Jestliže soud s dohodou souhlasí, sjednanou dohodu schválí odsuzujícím rozsudkem ve veřejném zasedání.** V takovém případě soud neprokazuje vinu, neprovádí dokazování v hlavním líčení. Tuto dohodu je možné sjednat pouze v přípravném řízení, tj. pouze ve stadiu, dokud není ve věci podána obžaloba nebo návrh na potrestání. Při sjednávání této dohody musí být obviněný zastoupen obhájcem.

Jednoduše řečeno, bude se jednat o jakousi smlouvu, kde na jedné straně obviněný přizná svoji vinu a na druhé straně státní zástupce navrhne nižší trest. Tuto dohodu potom schvaluje soud. Účelem je urychlit trestní řízení těch méně závažných trestných činů. Na Slovensku je tento institut v účinnosti již od rekodifikace trestního práva v roce 2005. Přiznání viny obviněným však v sobě neobsahuje procesní důsledky doznání, neboť trestní řád požaduje pouze prohlášení obviněného o tom, že se daného skutku dopustil. Toto „prohlášení“ ale nelze proti obviněnému použít, pokud nebude dohoda nakonec uzavřena, neboť se k němu při dalším průběhu trestního řízení nepřihlíží.

Iniciativa uzavření dohody o vině trestu leží na státním zástupci i obviněném, avšak státní zástupce není nijak povinen návrh obviněného na uzavření této dohody akceptovat. Tato okolnost má za následek jistou skepsi v odborných kruzích, neboť zde panuje obava, že tento institut nebude státnímu zástupci nijak hojně využíván pro jejich neochotu tento proces absolvovat. Jedná se však jistě o institut zajímavý, který by v určitých případech mohl být velmi přínosným.

Některé změny při postihu trestného činu zanedbání povinné výživy

Dle novely č. [390/2012](#) Sb. účinné od 1. října 2012 může soud při postihu pachatele za trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku) uložit jako přiměřené omezení, aby se zdržel řízení motorových vozidel. Toto přiměřené omezení soud uloží zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude mařena nebo ztěžována. Bude-li nový institut takového „přiměřeného omezení“ pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy (tj. neplatiči alimentů) uložen, znamená to, že podle § 94a zákona o silničním provozu automaticky pozbývá řidičské oprávnění, o jehož vrácení může požádat teprve poté, co uvedené přiměřené omezení pomine (tj. až poté, co zaplatí dlužné výživné - § 359 trestního řádu). Přitom bude postupováno stejně, jako v případě vrácení řidičského oprávnění po vykonání zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, tedy bude-li doba, po kterou pachatel pozbyl řidičské oprávnění, delší než rok, pak je třeba opětovně prokazovat zdravotní a odbornou způsobilost. Zjednodušeně řečeno, pokud alimenty nezaplatíte do 1 roku, musíte opětovně absolvovat zkoušku odborné způsobilosti v autoškole.

Nerespektování přiměřeného omezení bude trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, za což pachateli hrozí až tříleté vězení.

Není též bez zajímavosti, že oprávnění pozastavovat řidičská oprávnění získávají s účinností od 1. ledna 2013 též exekutoři, a to pro změnu díky jiné novele exekučního řádu obsažené v zákoně č.

[396/2012](#) Sb., dle níž se zavádí nový způsob vedení exekuce spočívající v zadržení řidičského průkazu pro nedoplatek výživného na nezletilé dítě.

Shrnutí

Shora uvedené novely trestního zákoníku a trestního řádu jsou tedy poměrně významnými změnami, které v mnohém mění zavedené zásady trestního práva, a to ve většině případů v zájmu ochrany zájmů poškozených. Jakým způsobem a v jaké kvantitě budou uplatňovány v praxi, v tuto chvíli nelze říci – zejména dohoda o vině a trestu ale pro obhajobu jistě skýtá nové možnosti hájení zájmu klienta v případech, kdy je důkazní situace natolik nezpochybnitelná, že je nutné obhajobu zaměřit výlučně na co možná nejnížší výměru trestu.

JUDr. Andrea Vejběrová, Ph.D.,
advokátka, specialista na trestní právo

[Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o.](#)

Sokolovská 49
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 225 000 400
Fax: +420 225 000 444
e-mail: recepcepha@hjf.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu](#)

konfiskační směrnice

- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?